

xum, & saxorum pondere se sustineat, paulatim ab imo ad summum in arctum se colligens. Summa pars aperta est. Vulgus alium atque alium usum, & auctorem ejus ædificii pro suo quisque ingenio comminiscitur. Ego certe aliquando conjectura fui inductus, ut crederem templum Termini fuisse, quod (ut accepimus) rotundum & superne apertum ædificari solitum erat. Nonnihil etiam conjecturam nostram juvare videbantur Duni pacis propinqui: quasi facta ibi pace, cujus monumentum hi colles essent, quod illic terminum suæ ditionis Romani statuissent. Neque alia res me ab hac opinione deduxisset, nisi rescissem ex hominibus fide dignis in insula quadam compluria esse ædificia: cætera quidem ædicolæ, cujus meminimus, similia, nisi quod majuscula & laxiora essent. Duo item in Rossia simili forma sunt sacella. Ea res suspendere sententiam me coegit, ac judicare monumenta rerum gestarum hæc esse, ac potissimum trophæa, ac pene extra orbem terrarum, ut tuta ab injuria hostium essent, constituta. Sed certe si hæc trophæa sunt, si (quod quidam suspicantur) clarorum virorum sepulcra, fuisse credo monumenta ad æternitatem memoriæ perpetuandam consecrata, sed ab hominibus indoctis, incultisque ad similitudinem, illius ædicolæ, quæ est ad Carrontem constructa. A dextero Carrontis latere ager fere cætera planus in collem paulum prominet, medio fere spacio inter Dunos pacis, & ædiculam: in eo ad ipsum anguli flexum modicæ urbis vestigium adhuc apparet. Sed murorum fundamenta, & vicorum descriptio partim cultu rustico, partim eruendis ad propinquas ditiorum villas construendas lapidibus quadratis confusa est. Hunc locum diserte Beda Anglus Guidi vocat, atque in ipso valli Severi angulo collocat. Multi præclari scriptores Romani ejus valli meminerunt: multa vestigia extant, multi lapides inscripti eruuntur, quibus aut testimonia salutis per tribunos & centuriones acceptæ, aut sepulcrorum inscriptiones continentur. Et cum ab Adriani vallo (ut utriusque vestigia indicant) raro minus centum millibus passuum distat hoc vallum Severi ab eo, quod ante Adrianus construxerat; aut magna incertitia fuit eorum, qui res Anglicas scripserunt, si Latinos, qui hæc tradiderunt, non intellexerunt: aut incuria, qui dilucide tradita tam confuse reddiderunt. Vtrumcunque sit autem, res mihi digna est visa, si non reprehensione saltem levi admonitione, præsertim cum ex monumentis jam dictis, & Bedæ Angli historia satis constet, ibi aliquando inter Brittones & Scotos limitem fuisse. Qui vero hic Camelodunum fuisse fabulantur, iidem contendunt quam diximus ædiculam Claudii Cæsaris fuisse templum, va-

nissimo in utroque mendacio, cum & Camelodunum Colonia Romanorum ultra trecenta millia passuum ab eo loco absit, si Ptolomæo & Antonini itinerario fides habenda sit. Cornelius Tacitus hunc eorum errorem apertissime ostendit, cum reliqua tota narratione, tum maxime quod Romanos amissa Cameloduno in templum Claudii Cæsaris confugisse salutis tuendæ causa scribit. Ædicola autem illa, si templum Termini, si alterius rei monumentum fuerit, sine foribus, quarum nullum habet vestigium, & superne ad jactus lapidum patens, ne decem quidem milites non modo tegere, sed vix quidem continere potuerit. Quid? quod quadragesimo fere anno post Claudii Cæsaris expeditionem Iulius Agricola Romanorum primus in eas partes penetravit? quod quinquagesimo post Agricolam anno Adrianus limitem provinciæ inter Tinam & Efcam vallo ducto statuit; cujus adhuc multis in locis vestigia supersunt. Septimius autem Severus, circa annum à Christo nato ducentessimum decimum Britanniam ingressus, ultra limitem ab Amfiano factum centum millia passuum ab æstuario Glottæ ad confluentem Forthæ & Avenni, vallum duxit, cujus adhuc plurima & perspicua remanent indicia. Accedit ad hæc, quod in antiquis monumentis nusquam comperimus summam rei Picticæ non Cameloduni fuisse, sed Abrenethii & regiam & primatis Episcopi sedem, quæ postea ad Fanum Andreæ translata est. Quod si quæretur, quid Romanos impulerit, ut coloniam illuc deducerent, & quomodo eam in agro tam sterili, & tum (ut res erant) silvestri, & inculto, & hostium ferocissimorum obnoxiam quotidianis injuriis aluerint; respondebunt, opinor (nam non video quid aliud respondere possint) copiis maritimis eam fuisse sustentatam, quando adverso Caronte tum naves ad urbis usque portas appellere solerent. Id si quidem verum fuit, necesse esset agros ad utranque ripam Forthæ jacentes tum inundationibus Oceani obrutos, ac perinde steriles fuisse, quos tamen in illo tractu solos frumentarios esse oportebat. Illa prope difficilior occurrit quæstio, quod cum utrinque circa Fortham loca aquæ marinæ obtinerent, cur illic Romani non potius vallum finirent, quam supervacuo labore ulterius per multa millia passuum producerent? Ultra Sterlinensem agrum est *Levinia.* Levinia, à Renfroana præfectura Glotta, à Glasguensi Kelvino amne divisus, ab agro Sterlinensi montibus, à Taichia Fortha dirimitur: tandem in montem Grampium desinit, ad cujus radices per vallem cavam Lominius lacus se explicat, viginti quatuor millia passuum longus, octo latus. Supra viginti quatuor insulas complectitur. Præter multitudinem aliorum piscium habet & sui generis esu non insuaves, Pollacas